

УДК 347.956

В. І. ТЕРЕМЕЦЬКИЙ,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
навчально-наукового інституту права та масових комунікацій
Харківського національного університету внутрішніх справ

О. В. БАТРИН,

аспірант
Харківського національного університету внутрішніх справ

ПОРЯДОК І СТРОК АПЕЛЯЦІЙНОГО ОСКАРЖЕННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Розглянуто процесуальний порядок подання апеляційної скарги у цивільному судочинстві України. Зроблено висновок, що збільшення строку апеляційного оскарження в цивільному процесі відповідатиме таким правовим категоріям правосуддя, як ефективність і допустимість. Запропонована передбачити в ЦПК України вимогу, що порушення встановленого порядку подання апеляційної скарги є підставою для її повернення суду, що ухвалив оскаржуване рішення.

Ключові слова: апеляційна скарга, цивільне судочинство, строк апеляційного оскарження, право апеляційного оскарження.

Важливим фактором, що покликаний забезпечити подальший розвиток правової держави в Україні, є судовий захист прав і свобод людини та громадянина. Одним з основних принципів судочинства є забезпечення апеляційного оскарження рішення суду у визначених законом випадках (п. 8 ч. 3 ст. 129 Конституції України) [1]. Однак для реалізації права апеляційного оскарження судового рішення необхідний сам факт подання апеляційної скарги. Крім того, апеляційна скарга в цивільному судочинстві повинна бути подана до суду у встановленому законом порядку.

Процесуальний порядок реалізації права апеляційного оскарження досліджувався в роботах А. І. Антоноука, О. О. Борисової, М. М. Бородіна, К. В. Гусарова, О. В. Караваєвої, Є. Ч. Строжкової, Є. А. Чернушенка та інших вчених. Утім, багато проблем залишилися невирішеними, у зв'язку з чим виникають певні труднощі на практиці щодо порядку та строків подання апеляційної скарги в цивільному судочинстві України.

Метою статті є дослідження порядку подання апеляційної скарги і строків, у межах яких особа може оскаржити судові рішення в цивільному судочинстві, та внесення пропозицій до Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) щодо розв'язання окремих спірних питань, що виникають на практиці, в реалізації особою права апеляційного оскарження.

Згідно із ч. 1 ст. 296 ЦПК України апеляційна скарга подається апеляційному суду через суд першої інстанції, який прийняв оскаржуване судові рішення [2].

Слід зазначити, що подання апеляційної скарги на рішення судів безпосередньо судам вищої інстанції вперше на українських землях було закріплене в Указі «Про порядок подання апеляційної скарги» від 17 вересня 1720 року. Подання апеляційної скарги безпосередньо до апеляційного суду закріплене в законодавстві більшості європейських країн, зокрема у § 519 ЦПК Федеративної Республіки Німеччини, ст. 902 ЦПК Республіки Франції, ст. 633 ЦПК Республіки Естонії. Згідно зі ст. 208 ЦПК Вірменії апеляційна скарга направляється до апеляційного суду, а копія скарги – до суду першої інстанції, що ухвалив рішення. У більшості ж пострадянських країн право апеляційного оскарження реалізується, як і в Україні, через суд першої інстанції, наприклад, в Республіці Казахстан (ст. 334 ЦПК), Грузії (ст. 367 ЦПК), Республіці Киргизстан (ст. 316 ЦПК), Республіці Молдова (ст. 364 ЦПК). Крім того, згідно із цивільним процесуальним законодавством Молдови та Киргизстану подання апеляційної скарги безпосередньо до апеляційної інстанції не є перешкодою для її розгляду.

У вітчизняному цивільному процесі суд першої інстанції лише акумулює всі апеляційні скарги щодо конкретних справ. Зокрема, суд першої інстанції не пізніше наступного дня після закінчення строку подання апеляційної

скарги зобов'язаний направити всі апеляційні скарги у справі разом з самою справою до апеляційного суду. Апеляційні скарги, що надійшли після цього, не пізніше наступного робочого дня після їх надходження направляються до апеляційного суду (ч. 2 ст. 296 ЦПК України) [2].

Згідно з ЦПК України суд першої інстанції не має жодних повноважень, що стосуються прийняття апеляційної скарги до розгляду або поновлення строку апеляційного оскарження. Він виконує тільки організаційну функцію, а саме долучає апеляційні скарги до справи і направляє їх апеляційному суду. Всі питання про прийняття апеляційної скарги до розгляду, про залишення апеляційної скарги без руху або її повернення вирішуються судом апеляційної інстанції. Такий підхід є правильним, тому має бути збережений у ЦПК України, оскільки питання про прийняття апеляційної скарги до розгляду, поновлення строку апеляційного оскарження повинні вирішуватися судом апеляційної інстанції з метою уникнення зловживань з боку суду першої інстанції.

У разі ж подання апеляційної скарги безпосередньо до суду апеляційної інстанції, ми підтримуємо правову позицію Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ щодо повернення такої апеляційної скарги до суду першої інстанції для виконання вимог ЦПК України, що стосуються направлення її разом з цивільною справою до апеляційного суду (п. 3 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику розгляду цивільних справ в апеляційному порядку») [3].

Зазначене необхідно закріпити на законодавчому рівні шляхом внесення відповідних змін до ст. 296 ЦПК України. Тому пропонуємо доповнити ст. 296 ЦПК України частиною 3 такого змісту:

«Апеляційна скарга, яка подана з порушенням порядку, встановленого частиною 1 цієї статті, підлягає поверненню до суду першої інстанції для виконання вимог цього Кодексу щодо направлення її разом зі справою до апеляційного суду».

На ефективність захисту порушених або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у порядку цивільного судочинства істотний вплив має чинник часу, швидкість розгляду справи й надання заінтересованим особам можливості максимально результативно брати участь у процесі розгляду справи по суті, оскільки правове регулювання

строків розгляду та вирішення справи апеляційним судом має важливе значення для ефективного здійснення апеляційного провадження.

Процесуальний строк у цивільному судочинстві – це проміжок часу, встановлений чинним процесуальним законодавством або суддею, протягом якого має або може бути здійснена процесуальна дія або закінчена певна частина провадження у справі [4, с. 31]. Під процесуальними строками І. Я. Фойницький розумів «здійснення стороною у справі будь-якої дії, що значно впливає на сам хід процесу, від дотримання або пропуску такого строку ставиться в залежність саме існування процесуального права, поставлене в межі цього строку» [5, с. 343].

Дотримання процесуального строку є однією з умов прийняття апеляційної скарги до розгляду як способу оскарження та перегляду рішення суду, пов'язаного з реалізацією особами права апеляційного оскарження. Слід зазначити, що набрання судовим рішенням чинності знаходиться в прямій залежності від факту закінчення процесуального строку, в межах якого діє право апеляційного оскарження. Тому реалізація такого права обумовлена встановленими ст. 294 ЦПК України процесуальними строками. Зокрема, Є. Ч. Строжкова вказує, що під поняттям «апеляційний строк» слід розуміти певний період часу, який обчислюється днями для подання апеляційної скарги, що надається особам, котрі мають право апеляційного оскарження, відповідно до чинного цивільного процесуального законодавства [6, с. 26].

Аналізуючи роботи вчених, які досліджували питання класифікації строків апеляційного оскарження (О. О. Борисова [7, с. 144], О. В. Караваєва [8, с. 16] та ін.), слід зазначити, що поняття «апеляційний строк» включає такі види строків:

1) строк подання апеляційної скарги (ст. 294 ЦПК України);

2) строк для дій судді першої інстанції щодо прийняття, підготовки та направлення апеляційної скарги до суду апеляційної інстанції (ч. 2 ст. 296 ЦПК України);

3) строк для вирішення питання про прийняття апеляційної скарги до розгляду (ч. 1 ст. 297, ч. 1 ст. 318 ЦПК України);

4) строк призначення справи до розгляду в апеляційному суді (ч. 2 ст. 302 ЦПК України);

5) строк розгляду апеляційної скарги в суді апеляційної інстанції (ст. 303-1 ЦПК України);

б) строк прийняття рішень і постановлення ухвал (ст. 209, 313 ЦПК України);

7) строк повернення матеріалів справи суду першої інстанції (ст. 322 ЦПК України).

У теорії процесуального права вказується, що строки апеляційного оскарження повинні бути розумними та чітко визначеними. Так, Г. О. Жилін зазначає, що «розумність строків апеляційного оскарження повинна передбачати збалансоване врахування інтересів усіх осіб, які беруть участь у справі, для того, щоб виключити як безпідставну затримку набрання рішенням чинності так і надмірні труднощі для подання апеляційної скарги» [9, с. 26].

У свою чергу, В. І. Плевако вказує, що істотною умовою для здійснення права апеляційного оскарження є дотримання апеляційного строку, порушення якого призводить до неможливості виникнення апеляційного провадження. Тому апеляційний строк має бути належним, тобто особа в межах цього строку завжди повинна мати можливість реалізувати своє право апеляційного оскарження судового рішення. Крім цього, науковець стверджує, що процесуальний строк апеляційного оскарження покликаний, перш за все, забезпечити заінтересованій особі можливість виконати всі передбачені законом формальності, сформулювати правову позицію з урахуванням кваліфікації підстав для скасування чи зміни рішення суду, тактику захисту з урахуванням меж перегляду в апеляційній інстанції та інших обставин [10, с. 68, 69].

Такої правової позиції дотримується й І. Д. Перлов, який справедливо наголошує, що право оскарження повинно бути обмежене у часі, воно не може бути безстроковим. До того ж цей строк не повинен бути, з одного боку, занадто тривалим, щоб це не призвело до затягування процесу і не було перешкодою для своєчасного та швидкого виправлення судових помилок, а з другого, він не повинен бути надмірно коротким, щоб забезпечити сприятливі умови учасникам процесу для ознайомлення з матеріалами справи [11, с. 214].

Отже, строки апеляційного оскарження судових рішень є результатом компромісу щодо необхідності створення умов, за яких не обмежується право апеляційного оскарження.

Згідно із ч. 1 ст. 294 ЦПК України апеляційна скарга на рішення суду подається протягом десяти днів з дня його проголошення. Особи, які брали участь у справі, але не були присутні у судовому засіданні під час проголошення судового рішення, можуть подати

апеляційну скаргу протягом десяти днів з дня отримання копії цього рішення. Для оскарження ухвал суду першої інстанції чинним законодавством установлений коротший проміжок часу. Так, апеляційна скарга на ухвалу суду першої інстанції подається протягом п'яти днів з дня її проголошення. У разі, якщо ухвалу було постановлено без участі особи, яка її оскаржує, апеляційна скарга подається протягом п'яти днів з дня отримання копії ухвали [2].

Слід зазначити, що до внесення змін у ЦПК України строк апеляційного оскарження рішення становив 20 днів, а ухвали суду першої інстанції – 10 днів. Тому скорочення такого строку викликало чимало труднощів з поданням апеляційної скарги до суду.

Така ситуація посприяла зверненню народних депутатів до Конституційного Суду України з метою визнати неконституційними положення частин 1, 2 ст. 294 ЦПК України, обґрунтовуючи це тим, що скорочення процесуальних строків звернення громадян до суду щодо подання позовних заяв, зустрічних позовів, апеляційних та касаційних скарг на судові рішення, письмових зауважень щодо неповноти або неправильності технічного запису обмежує їх право на судовий захист, у тому числі право апеляційного оскарження. Втім, Конституційний Суд України у своєму рішенні від 13 грудня 2011 р. № 17-рп/2011 визнав, що вказані положення відповідають нормам Конституції України, оскільки такі процесуальні строки забезпечують оперативність розгляду судових справ і жодною мірою не обмежують суб'єктів у праві на судовий захист.

Досліджуючи це питання, Конституційний Суд України виходив з того, що в Україні права і свободи людини та громадянина захищаються судом, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб (ч. 1, 2 ст. 55 Конституції України). Встановлення у ЦПК України конкретних строків вчинення окремих процесуальних дій особами, які беруть участь у справі, здійснюється в законодавчому порядку на підставі п. 14 ч. 1 ст. 92 Конституції України. Крім того, Конституційний Суд України зазначив, що необхідно відрізнити поняття «обмеження основоположних прав і свобод» від прийнятого у законотворчій практиці поняття «фіксація меж самої сутності прав і свобод» шляхом застосування юридичних способів, прийомів, визнаючи таку практику допустимою (абз. 2 п. 10 рішення

Конституційного Суду України від 12 червня 2007 р. № 2-рп/2007 [12]).

Разом з цим, Європейський суд з прав людини у своїх рішеннях у справах «Гінчо проти Португалії» від 10 липня 1984 р., «Добертен проти Франції» від 25 лютого 1993 р. зазначив, що держави – члени Ради Європи зобов'язані організувати свою правову систему таким чином, щоб забезпечити дотримання положень пункту 1 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а саме право на справедливий суд [13; 14] та судовий розгляд упродовж розумного строку. Вжиття заходів для прискорення процедури розгляду справ також є обов'язком не тільки держави, а й осіб, які беруть участь у справі.

З урахуванням викладеного Конституційний Суд України дійшов висновку, що в ЦПК України скорочено лише строки вчинення окремих процесуальних дій, а зміст та обсяг конституційного права на судовий захист і доступ до правосуддя не звужено [15].

Слід погодитися з позицією Конституційного Суду України, що скорочення строків апеляційного оскарження не є обмеженням конституційних прав і свобод людини, а є фіксацією меж реалізації цих прав і свобод. Утім, зменшення тривалості строків оскарження призводить до виникнення складнощів для осіб в оскарженні судових рішень, які, на їх думку, є необґрунтованими або незаконними.

В юридичній літературі є різні погляди вчених щодо обґрунтування тривалості апеляційних строків. Так, О. О. Борисова зазначає, що у визначенні строків апеляційного оскарження доцільно враховувати, що це, перш за все, час для особи якісно підготуватися до оскарження рішення, а саме ретельно продумати, які факти, міркування були нею недостатньо виявлені, обґрунтовані й у зв'язку з цим не взяті до уваги судом першої інстанції. Особи, котрі мають намір оскаржити рішення, повинні у повному обсязі доповнити, розвинути правоту своєї правової позиції, у зв'язку з чим їм необхідний достатній час для подання до суду апеляційної інстанції нових пояснень, заперечень, доводів та доказів [7, с. 73]. Підтримуючи вказану позицію, І. М. Зайцев також дійшов висновку, що встановлення короткого строку для оскарження судового рішення не дасть можливості особі психологічно підготуватися до оскарження, скласти мотивовану скаргу, сплатити судовий збір [16, с. 73].

Враховуючи викладене, слід зазначити, що строк апеляційного оскарження, встановлений

у ЦПК України, не можна вважати достатнім. Крім того, судова статистика свідчить, що закріпленій у ст. 294 ЦПК України строк у більшості випадків не дотримується. Так, апеляційні скарги до Апеляційного суду м. Києва у 68,8 % випадків подавалися з порушенням строків оскарження. Утім, слід враховувати, що строк апеляційного оскарження є умовою реалізації права апеляційного оскарження, повинен гарантувати своєчасний захист прав, свобод та інтересів учасників процесу, тому такий строк повинен бути розумним, забезпечувати особам можливість якісно підготуватися до представлення своєї правової позиції в суді апеляційної інстанції.

Наразі скорочення процесуальних строків має чимало недоліків, зокрема збільшилася завантаженість судів, які все частіше розглядають клопотання осіб про поновлення строків апеляційного оскарження. Крім того, з практичної точки зору, разом зі скороченням строків зменшується й кількість часу, необхідного для підготовки процесуальних документів і надання доказів у справі. Зокрема, це стосується справ, де однією зі сторін є іноземні фізичні та юридичні особи. У таких справах часто як докази необхідно надати документи з іншої юрисдикції, котрі, як правило, вимагають додаткових затрат часу для легалізації або представлення апостилю та офіційного перекладу. Тому тривалість строку апеляційного оскарження має принципове значення для ефективної реалізації права апеляційного оскарження судового рішення.

Встановлення в ЦПК України конкретного та чітко визначеного строку оскарження як сприяє забезпеченню швидкого розгляду справи судом апеляційної інстанції, так і дає можливість особам, які беруть участь у справі, ознайомитися з матеріалами справи й у випадку незгоди з ухваленим у справі рішенням викласти свої заперечення в апеляційній скарзі.

Вважаємо, що строк апеляційного оскарження, який би відповідав вимогам доцільності і тим самим гарантував право апеляційного оскарження, повинен становити 15 днів для рішень суду першої інстанції, і 10 – для ухвал суду першої інстанції. Це обґрунтовується тим, що збільшення строку апеляційного оскарження може сприяти зменшенню кількості скарг за рахунок того, що особа, яка подає апеляційну скаргу, зможе належно вивчити мотивувальну частину рішення суду. Наразі значна кількість апеляційних скарг подається досить кваліфіковано за відсутності всього тексту судового рішення,

щоб не втратити можливість оскарження рішення суду в певний строк.

Встановлення таких строків апеляційного оскарження рішення цілком відповідатиме ефективності здійснення судочинства. За ситуації, коли в межах строків оскарження досить складно здійснити процесуальні права, це, безперечно, не гарантує особам доступність правосуддя. Тому збільшення строків апеляційного оскарження є обґрунтованим і таким, що відповідає меті та завданням цивільного судочинства в Україні.

Отже, з метою створення особам сприятливих умов для реалізації права апеляційного оскарження рішення є доцільним збереження існуючого в ЦПК України порядку подання апеляційної скарги апеляційному суду через суд першої інстанції. Втім, слід передбачити в ЦПК України вимогу, що порушення такого

порядку подання апеляційної скарги є підставою для її повернення суду, що ухвалив оскаржуване рішення. Збільшення строку апеляційного оскарження рішення, за умови чіткого й правильного виконання вимог цивільного процесуального законодавства, в повному обсязі забезпечить реальне здійснення учасниками судочинства належних їм прав та відповідатиме таким категоріям правосуддя, як ефективність і допустимість.

На нашу думку, подальшого наукового дослідження потребує питання щодо визначення процесуального значення відкриття апеляційної скарги, а також відмови від неї, оскільки зазначені процесуальні дії є важливими додатковими механізмами реалізації права апеляційного оскарження судового рішення в цивільному судочинстві України.

Список використаних джерел

1. Конституція України : прийн. на 5-й сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Цивільний процесуальний кодекс України : закон України від 18 берез. 2004 р. № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40–41, 42. – Ст. 492.
3. Про судову практику розгляду цивільних справ в апеляційному порядку : постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовт. 2008 р. № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-08>.
4. Діордіца І. В. Строки звернення до адміністративного суду: огляд практики застосування процесуальних норм на прикладі першої та апеляційної інстанцій / І. В. Діордіца // Адвокат. – 2012. – № 5 (40). – С. 27–31.
5. Фойницький І. Я. Курс уголовного судопроизводства / И. Я. Фойницький. – СПб. : Альфа, 1996. – Т. II. – 606 с.
6. Строжкова Е. Ч. Апелляционное производство в гражданском процессуальном праве / Е. Ч. Строжкова // Российская юстиция. – 2011. – № 3. – С. 24–26.
7. Борисова Е. А. Апелляция в гражданском (арбитражном) процессе / Е. А. Борисова. – М. : Городец, 2000. – 280 с.
8. Караваева Е. В. Вопросы апелляционного производства в гражданском процессе : автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.15 «Гражданское право и процесс; семейное право; международное частное право» / Караваева Елена Владимировна. – Саратов, 2005. – 21 с.
9. Жилин Г. А. Апелляция: полная и неполная / Г. А. Жилин // Эж-Юрист. – 2003. – № 5. – С. 25–27.
10. Плевако В. І. Право на апеляційне оскарження рішень господарських судів. Порядок реалізації / В. І. Плевако // Вісник прокуратури. – 2003. – № 10 (28). – С. 67–74.
11. Перлов И. Д. Кассационное производство в советском уголовном процессе / И. Д. Перлов. – М. : Юрид. лит., 1968. – 396 с.
12. Справа за конституційним поданням 70 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини першої статті 10, пункту 3 частини другої, частин п'ятої, шостої статті 11, статті 15, частини першої статті 17, статті 24, пункту 3 розділу VI «Заключні положення» Закону України «Про політичні партії в Україні» (справа про утворення політичних партій в Україні) : рішення Конституційного Суду України від 12 черв. 2007 р. № 2-рп/2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-07>.
13. Справа «Гінчо проти Португалії»: від 10 лип. 1984 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.echr.ru/documents/doc/2461466/2461466.htm>.
14. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Добертен проти Франції»: від 25 лют. 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eurcourts.in.ua/Article.asp?AIdx=112>.
15. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 54 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про судоустрій і статус судів», Кримінально-процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України : від 13 груд. 2011 р. № 17-рп/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v017p710-11/page?text=294#w11>.

16. Зайцев И. М. Устранение судебных ошибок в гражданском процессе / И. М. Зайцев. – Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1985. – 133 с.

Надійшла до редколегії 26.06.2013

ТЕРЕМЕЦКИЙ В. И., БАТРИН О. В. ПОРЯДОК И СРОК АПЕЛЛЯЦИОННОГО ОБЖАЛОВАНИЯ СУДЕБНОГО РЕШЕНИЯ В ГРАЖДАНСКОМ ПРОЦЕССЕ УКРАИНЫ

Рассмотрен процессуальный порядок подачи апелляционной жалобы в гражданском судопроизводстве Украины. Сделан вывод, что увеличение срока апелляционного обжалования в гражданском процессе будет отвечать таким правовым категориям правосудия, как эффективность и допустимость. Предложено предусмотреть в ГПК Украины требование: нарушение установленного порядка подачи апелляционной жалобы является основанием для её возвращения суду, постановившему обжалуемое решение.

Ключевые слова: апелляционная жалоба, гражданское судопроизводство, срок апелляционного обжалования, право апелляционного обжалования.

TEREMETSKIY V. I. BATRIN O. V. THE PROCEDURE AND TERMS TO APPEAL A JUDGMENT IN CIVIL PROCEEDINGS OF UKRAINE

The article is devoted to the research of the appeal filing and terms to appeal a judgment in the domestic civil proceedings.

The aim of the paper is to study the procedure of the appeal filing and the terms within which a person may appeal a judgment in civil proceedings. Another aim of the paper is to make suggestions to the Civil Procedural Code of Ukraine to solve certain issues that arise in practice under realizing the right of appeal by a person.

Formal and legal and dialectical methods were used in defining the notion «the term of an appeal», namely this notion must mean a result of a compromise concerning the need to create conditions, where the right to appeal is not limited.

Comparative and legal method was used under the analysis of the procedure of the appeal filing to the Court of Appeal within the legislation of European countries.

It is indicated that it is necessary to include a requirement that a violation of the set procedure of appeal filing to the Civil Procedural Code of Ukraine has to be a reason of its return to the court, which made this decision.

The author agrees with the position of the Constitutional Court of Ukraine that shortening of the appeal terms is not a limitation of constitutional human rights and freedoms, but it is fixation of these rights and freedoms' limits. However, it is emphasized that reducing the terms of an appeal causes difficulties for people while appealing judgments, which, in their opinion, are not grounded or illegal.

It is concluded that the increase of the terms to appeal may reduce the number of complaints due to the fact that a person filing the appeal will be able to examine properly the reasoning of the court's decision. It is stressed that a large number of appeals are filed rather hastily in the absence of the entire text of the judgment so as not to miss the opportunity to appeal the judgment in the specified terms.

It is found out that the terms of appeal, which would meet the requirements of expediency and thus, guaranteeing the right of appeal shall be 15 days for the decisions of the first instance courts and 10 days for the orders of the first instance courts.

Keywords: appeal, civil judiciary, the term of appeal, the right to appeal.

УДК 347.62

О. А. УКРАЇНЦЕВ,

*здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ,
начальник відділу економічної безпеки і контрольно-ревізійної роботи
ПАТ «ММК ім. Ілліча» (м. Маріуполь)*

ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ КОНЦЕСІЇ МОРСЬКОГО ПОРТУ

Предметом дослідження у цій статті є договір концесії морського порту. Метою є визначення особливостей цього виду договорів. За допомогою методу аналізу, що є основним у цій статті, виявлено загальнотеоретичні аспекти, характерні риси вказаного договору, сформульовано